

**UJEDINJENE
NACIJE**

Međunarodni sud za krivično gonjenje
lica odgovornih za teška kršenja
međunarodnog humanitarnog prava
počinjena na teritoriji bivše
Jugoslavije od 1991. godine

Predmet br. IT-04-75-PT

Datum: 4. oktobar 2012.

Original: engleski

PRED PRETRESNIM VEĆEM

Rešava: sudija Guy Delvoie, predsedavajući
sudija Burton Hall
sudija Antoine Kesia-Mbe Mindua

Sekretar: g. John Hocking

Nalog od: 4. oktobra 2012. godine

TUŽILAC

protiv

GORANA HADŽIĆA

JAVNO

NALOG U VEZI SA SMERNICAMA ZA POSTUPAK ZA VOĐENJE SUĐENJA

Tužilaštvo:

g. Douglas Stringer

Branioci Gorana Hadžića:

g. Zoran Živanović

g. Christopher Gosnell

1. **OVO PRETRESNO VEĆE** Međunarodnog suda za krivično gonjenje lica odgovornih za teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava počinjena na teritoriji bivše Jugoslavije od 1991. godine (dalje u tekstu: Međunarodni sud) ovim izdaje nalog u vezi sa usvajanjem smernica za postupak za vođenje suđenja.
2. Tokom pretpretresnog postupka u ovom predmetu, Pretresno veće je stranama u postupku dostavilo nacrt smernica o prihvatanju i izvođenju dokaza, što je bio predmet diskusije između Veća i strana u postupku.¹
3. Dana 14. i 21. septembra 2012. godine, strane u postupku su, uz odobrenje Pretresnog veća, iznele stavove o predloženim smernicama.²
4. Na osnovu člana 20(1) Statuta Međunarodnog suda (dalje u tekstu: Statut), pretresna veća moraju osigurati da suđenje bude pravično i ekspeditivno, te da se postupak vodi u skladu s pravilima o postupku i dokazima uz puno poštovanje prava optuženog i dužnu brigu o zaštiti žrtava i svedoka. Na osnovu pravila 54 Pravilnika o postupku i dokazima Međunarodnog suda (dalje u tekstu: Pravilnik), pretresno veće može izdavati takve naloge koji su potrebni za vršenje istrage ili pripremu i vođenje suđenja. Na osnovu pravila 90(F) Pravilnika, Pretresno veće vrši kontrolu nad načinom i redosledom ispitivanja svedoka i izvođenja dokaza kako bi se ispitivanje i izvođenje dokaza učinilo efikasnim za utvrđivanje istine i izbeglo nepotrebno trošenje vremena.
5. Stoga, Pretresno veće smatra da je primereno da se odredi način na koji će Veće voditi suđenje. Smernice navedene u Dodatku ovog naloga će obezbediti transparentnost i promovisati efikasan, pravičan i ekspeditivan sudski postupak, dok će istovremeno obezbediti puno poštovanje prava optuženog.

¹ Konferencija na osnovu pravila 65ter, 14. decembar 2011. godine (poverljivo), T. 17-34; Predlog tužilaštva o postupku na osnovu pravila 92ter, 15. decembar 2011. godine; Odgovor odbrane na predlog tužilaštva o postupku na osnovu pravila 92ter, 19. decembar 2011; Konferencija na osnovu pravila 65ter, 15. februar 2012. godine (poverljivo); T. 44-47; Statusna konferencija, 17. februar 2012. godine, T. 28-29; Konferencija na osnovu pravila 65ter, 12. jun 2012. godine (poverljivo), T. 61-62; Statusna konferencija, 14. jun 2012. godine, T. 41-44; Statusna konferencija, 13. septembar 2012. godine, T. 53.

² Predlog tužilaštva o smernicama za prihvatanje i izvođenje dokaza, 14. septembar 2012. godine; Podnesak [odbrane] u vezi sa smernicama za prihvatanje i izvođenje dokaza, 14. septembar 2012. godine; Odgovor na Predlog tužilaštva o smernicama za prihvatanje i izvođenje dokaza, 21. septembar 2012. godine; Odgovor tužilaštva na podnesak odbrane u vezi s smernicama i izvođenjem dokaza, 28. septembar 2012. godine; Zahtev tužilaštva za odobrenje da podnese repliku na Odgovor tužilaštva na podnesak odbrane u vezi s smernicama i izvođenjem dokaza, 28. septembar 2012. godine.

Prevod

6. Shodno tome, na osnovu člana 20 i 21 Statuta i pravila 54, 65ter, 75, 81bis, 89, 90 i 92ter Pravilnika ovim **USVAJA** *ex proprio motu* smernice za postupak vođenja suđenja, koje su priložene ovom nalogu i kojim će se rukovoditi tokom suđenja, osim ukoliko Pretresno veće drugačije ne naloži.

Sastavljeno na engleskom i francuskom jeziku, pri čemu je merodavan tekst na engleskom.

Dana 4. oktobra 2012. godine
U Hagu,
Holandija

/potpis na originalu/
sudija Guy Delvoie,
presedavajući

[pečat Međunarodnog suda]

**UJEDINJENE
NACIJE**

Međunarodni sud za krivično gonjenje
lica odgovornih za teška kršenja
međunarodnog humanitarnog prava
počinjena na teritoriji bivše
Jugoslavije od 1991. godine

Predmet br. IT-04-75-PT

Datum: 4. oktobar 2012.

Original: engleski

PRED PRETRESNIM VEĆEM

Rešava: sudija Guy Delvoie, predsedavajući
sudija Burton Hall
sudija Antoine Kesia-Mbe Mindua

Sekretar: g. John Hocking

Dodatak od: 4. oktobra 2012. godine

TUŽILAC

protiv

GORANA HADŽIĆA

JAVNO

**DODATAK
NALOGU U VEZI SA SMERNICAMA ZA POSTUPAK ZA VOĐENJE
SUĐENJA**

Tužilaštvo:

g. Douglas Stringer

Branioци Gorana Hadžića:

g. Zoran Živanović

g. Christopher Gosnell

SMERNICE ZA POSTUPAK ZA VOĐENJE SUĐENJA

1. Prilikom prihvatanja dokaza Pretresno veće će se rukovoditi pravilom najboljeg dokaza. Svaka strana u postupku će izvoditi svoje dokaze uz poštovanje ovog pravila u meri u kojoj je to praktično moguće.
2. Na osnovu pravila 89(C) Pravilnika, Pretresno veće neće prihvatati dokaze za koje smatra da nisu relevantni i da nemaju dokaznu vrednost. Na strani u postupku koja podnosi dokaze je da pokaže relevantnost i dokaznu vrednost dokaza.
3. Na strani u postupku je da pokaže vezu dokaznog predmeta sa suštinom svedočenja svedoka preko koga strana želi da podnese dokazni predmet. Strane u postupku će preko svedoka podnositi samo one dokazne predmete koji su očigledno relevantni za iskaz tog svedoka.
4. Dokazi iz druge ruke su prihvatljivi na osnovu pravila 89(C) Pravilnika.
5. Nema pravila koje brani uvrščivanje u spis dokumenata samo zato što njihov navodni izvor nije pozvan da svedoči. Isto tako, činjenica da dokument nema ni potpis ni pečat sama po sebi nije razlog da se utvrdi da dokument nije autentičan.
6. Dužnost je svake od strana u postupku da svoje dokaze izvodi na konkretan i usredsređen način. Osim ukoliko ne postoje izuzetne okolnosti, strane u postupku ne mogu tražiti da se u spis uvrste obimni dokumenti kao što su knjige, dnevnici ili izveštaji, kada su za iskaz svedoka preko koga se dokument predstavlja relevantni samo određeni delovi istih.
7. Na osnovu dogovora, strane u postupku mogu uvrstiti u spis zakone, propise i sličan materijal i dodati ga u "pravnu biblioteku", tako što će zajednički obavestiti Sekretarijat (uz dostavljanje obaveštenja Pretresnom veću), nakon čega će Sekretarijat dokumentu dodeliti "L" broj u elektronskom sistemu za vođenje suđenja.
8. Strane mogu tražiti prihvatanje dokaznih predmeta bez posredstva svedoka pri kraju svog izvođenja dokaza, i to svaka strana putem jednog zahteva za prihvatanje dokaza bez posredstva svedoka. Prilikom podnošenja svakog od takvih eventualnih

zahteva za prihvatanje dokaza bez posredstva svedoka potrebno je koristiti format "Microsoft Excel Spreadsheet" koji će sadržati sledeće informacije podeljene u odvojenim kolonama: opis dokumenata, autentičnost dokumenata, relevantnost i dokaznu vrednost dokumenata i upućivanje na paragrafe Optužnice i *pretpretresnog podneska* za koje se tvrdi da su dokumenti relevantni.

9. Ovo suđenje će koristiti *eCourt* i strane u postupku se podsećaju da će dokumenti generalno biti obrađivani putem sistema *eCourt*. Strana u postupku može koristiti štampane primerke dokumenata samo kada zbog izuzetnih okolnosti nije bila u mogućnosti da unese dokument u *eCourt*. Kada Pretresno veće odobri korišćenje štampane verzije dokumenta, strana u postupku koja ga podnosi dužna je da kopije predoči svedoku, suprotnoj strani, Pretresnom veću, Sekretarijatu i prevodiocima. Strane u postupku se podsećaju da je "zahtev za prihvatanje dokumenata bez posredstva svedoka" razvijen kao sredstvo sudske ekonomičnosti a ne kao "trojanski konj" kojim bi se dokumenti koji na drugi način nisu prihvatljivi uvrstili u spis.

10. Svakog četvrtka do 16:00 časova strana u postupku koja izvodi svoje dokaze će Pretresnom veću, Sekretarijatu i suprotnoj strani dostaviti spisak (u formatu "Microsoft Excel Spreadsheet") svedoka koje namerava da pozove tokom naredne dve nedelje, naznačivši (a) redosled njihovog svedočenja, (b) dokumenta ili materijale koje namerava da koristi tokom glavnog ispitivanja svakog od svedoka, (c) predviđeno vreme za glavno ispitivanje, i (d) eventualne zaštitne mere koje su određene za svedoka. Dužnost je strane koja poziva svedoka da što je pre moguće obavesti Pretresno veće, Sekretarijat i suprotnu stranu o bilo kakvim promenama u redosledu svedoka. Uz gorenavedeno, tužilaštvo će do 16:00 časova 9. oktobra 2012. godine podneti prvi spisak svedoka do kraja oktobra 2012. godine.

11. Ukoliko neki od dokumenata ili materijala koje strana koja poziva svedoka želi da koristi tokom glavnog ispitivanja nisu uključeni u njen spisak dokaznih predmeta na osnovu pravila 65ter, ona mora podneti zahtev Pretresnom veću za odobrenje da doda te dokumente ili materijal na svoj spisak dokaznih predmeta na osnovu pravila 65ter.

12. Strane u postupku će uneti i obelodaniti preko sistema *eCourt* prevod na engleski svakog od dokumenata na bosanskom/hrvatskom/srpskom najmanje mesec dana pre nego što će on biti korišćen u sudnici ili pre nego što bude podnet radi uvrščivanja u spis.¹

13. Beleške o pripremnom razgovoru sa svedokom će biti dostavljene Pretresnom veću, Sekretarijatu i suprotnoj strani čim je pre moguće nakon zaključenja pripremnog razgovora.²

14. Nakon što svedok položi svečanu zakletvu na osnovu pravila 90 Pravilnika, strana koja treba da obavi unakrsno ispitivanje će elektronskim putem (u formatu "Microsoft Excel Spreadsheet") dostaviti Pretresnom veću, Sekretarijatu i suprotnoj strani procenu vremena potrebnog za unakrsno ispitivanje i spisak dokumenata i drugog materijala koje namerava da koristi tokom unakrsnog ispitivanja. Pored inicijalnog spiska, strani koja treba da obavi unakrsno ispitivanje će se odobriti, uz saglasnost Pretresnog veća, da taj spisak dopuni tokom ispitivanja. Od trenutka podnošenja svečane zakletve na osnovu pravila 90 Pravilnika, pošto svedok postane "svedok pravde", neće više biti kontakta između svedoka i strana u postupku, posebno strane koja je pozvala svedoka, do kraja tog svedočenja.

15. Ukoliko bilo koja strana u postupku želi da koristi materijal koji nije obelodanjen na način usklađen s ovim smernicama, ona to može da učini samo uz odobrenje Pretresnog veća.

16. Strane u postupku treba da organizuju svoje izvođenje dokaza na način koji izbegava ponavljanje dokaza koji su već uvrščeni u spis. Pretresno veće može, na osnovu pravila 75(D) i 90(F) Pravilnika, da zabrani neprimerena, repetitivna ili pitanja koja nisu relevantna, uključujući ona koja predstavljaju neopravdani napad na svedoka. Pretresno veće zahteva da svaki od svedoka bude tretiran s poštovanjem i da pravni zastupnici usklade svoje ponašanje s dignitetom koji se očekuje na svakom sudu, posebno na

¹ V. Nalog u vezi s prevodima, 18. septembar 2012. godine.

² V. Odluka po hitnom zahtevu tužilaštva za delimično ponovno razmatranje Odluke po Zahtevu da se brišu određeni delovi Podneska tužilatva na osnovu pravila 65*ter* i za detaljnije rezimee, 4. septembar 2012. godine, par. 8.

jednom međunarodnom sudu. Pretresno veće će posebnu pažnju obratiti na neprimerene teškoće kojima bi mogli da budu izloženi svedoci.

17. Strane u postupku treba da izbegavaju dugačka, komplikovana ili kombinovana pitanja koja mogu da zbune svedoke. Strane treba da izbegavaju parafraziranje prethodnih svedočenja ili iskaza svedoka i umesto toga treba da citiraju direktno relevantne delove i naznače tačne brojeve stranica, brojeve paragrafa ili relevantne redove. Od strana u postupku se traži da takve citate ograniče na situacije u kojima je to neposredno nužno radi razumevanja pitanja.

18. Nakon što svedok pokaže nemogućnost da se nezavisno priseti određene činjenice, može se upotrebiti prethodna izjava svedoka kako bi se osvežilo sećanje svedoka, bez obzira da li je izjava prethodno uvršćena u spis.³ Pretresno veće može uzeti u obzir sredstva i okolnosti pod kojima je pamćenje osveženo kada bude procenjivalo pouzdanost i kredibilitet svedočenja svedoka.

19. Pretresno veće će nadzirati i regulisati dužinu glavnog ispitivanja određenog svedoka, uzimajući u obzir vreme koje je najavila relevantna strana u postupku. Strana koja obavlja unakrsno ispitivanje imaće onoliko vremena za unakrsno ispitivanje *viva voce* svedoka koliko je vremena dodeljeno za glavno ispitivanje. Strani može biti odobreno više vremena ukoliko se za to pokaže valjan razlog.

20. Zahtevi za prihvatanje izjava na osnovu pravila 92ter treba da se podnesu Veću najmanje šest nedelja pre nego što svedok pristupi. Izmene izjave na osnovu pravila 92ter, ako ih ima, mogu se podneti Veću i suprotnoj strani nakon što svedok stigne u Hag. Konačne izjave će biti podnete najkasnije 24 sata (jedan radni dan) pre nego što svedok pristupi i treba da imaju jasno i iscrpno naznačene izmene u odnosu na nacrt izjave, na primer, uz upotrebu "track changes" funkcije u programu "Microsoft Word". Strane u postupku se podstiču da koriste telefon, elektronsku poštu i prisustvo na terenu,

³ *Tužilac protiv Hadžihasanovića i Kubure*, predmet br. IT-01-47-AR73.2, Odluka po interlokutornoj žalbi u vezi s osvežavanjem pamćenja svjedoka, 2. april 2004. godine, str. 2; *Tužilac protiv B. Simića i drugih*, predmet br. IT-95-9-AR73.6 i IT-95-9-AR73.7, Odluka po interlokutornim žalbama optužbe po žalbama u vezi s korištenjem izjava koje nisu uvrštene u dokaze na osnovu pravila 92bis za osporavanje kredibiliteta i za podsjećanje svjedoka, 23. maj 2003. godine, par. 18, 20.

ukoliko je to moguće, radi konačne pripreme izjava na osnovu pravila 92ter pre dolaska svedoka u Hag. Svedok koji je pozvan da svedoči na osnovu pravila 92ter Pravilnika mora zvanično potvrditi da njegova/njena izjava ili transkript njegovog/njenog prethodnog svedočenja tačno odražavaju svedokove reči ili ono što bi rekao ukoliko bi bio ispitivan. Nema potrebe da se čita rezime izjave svedoka na osnovu pravila 92ter kako bi taj rezime ušao u zapisnik postupka. Glavno ispitivanje svedoka čije se svedočenje obavlja na osnovu pravila 92ter biće ograničeno na 30 minuta. Vreme za unakrsno ispitivanje svedoka na osnovu pravila 92ter neće premašivati jedan sat (200%). Strani u postupku može biti odobreno više vremena ako se za to pokaže valjan razlog.

21. Pretresno veće će nadzirati i regulisati dužinu glavnog ispitivanja hibridnog svedoka na osnovu pravila 92ter,⁴ uzimajući u obzir vreme koje je naznačila relevantna strana u postupku. Vreme za unakrsno ispitivanje hibridnog svedoka na osnovu pravila 92ter neće premašivati duplo (200%) vreme koje je dodeljeno za glavno ispitivanje. Strani u postupku može biti odobreno više vremena ako se za to pokaže valjan razlog.

22. Pretresno veće će nadzirati i regulisati dužinu glavnog ispitivanja veštaka, uzimajući u obzir vreme naznačeno od relevantne strane u postupku. Vreme za unakrsno ispitivanje veštaka neće premašivati duplo (200%) vreme koje je dodeljeno za glavno ispitivanje. Strani u postupku može biti odobreno više vremena ako se za to pokaže valjan razlog.

23. Na osnovu pravila 90(H)(ii) Pravilnika, prilikom unakrsnog ispitivanja svedoka koji može dati iskaz relevantan za argumentaciju strane koja ga unakrsno ispituje, pravni zastupnik mora svedoku izneti prirodu argumentacije strane koju zastupa, a koja je u protivrečnosti sa svedočenjem tog svedoka. Pretresno veće tumači ovo pravilo da znači da je strana koja obavlja unakrsno ispitivanje obavezna da iznese suštinu svoje teze koja je u suprotnosti sa svedočenjem svedoka, a ne sve detalje koje strana ne prihvata.⁵

⁴ Radi se o svedocima koji će u značajnoj meri svedočiti *viva voce* pored svojih izjava svedoka na osnovu pravila 92ter.

⁵ *Tužilac protiv Krajišnika*, predmet br. IT-00-39-A, Presuda, 17. mart 2009. godine, par. 367-368; *Karera protiv tužioca*, predmet br. ICTR-01-74-A, Presuda, 2. februar 2009. godine, par. 24-26; *Tužilac protiv Brđanina i Talića*, predmet br. IT-99-36-T, Odluka po Zahtjevu optuženog Radoslava Brđanina da se

24. Strana koja obavlja unakrsno ispitivanje može svedoku predočiti dokaze dobijene od prethodnog svedoka, pod uslovom da se ne navodi identitet tog svedoka. Strane u postupku neće tražiti od svedoka da komentariše kredibilitet drugog svedoka.

25. Svako dodatno ispitivanje svedoka će striktno biti ograničeno na pitanja pokrenuta tokom unakrsnog ispitivanja. Na izuzetnoj osnovi, nakon dodatnog ispitivanja, Pretresno veće može ovlastiti stranu koja je vodila unakrsno ispitivanje da postavi nekoliko konkretnih pitanja, nakon što je za to pokazala valjane razloge. Takva prilika će biti odobrena strani koja je pozvala svedoka pod istim okolnostima.

26. Strana koja traži da se postupak vodi putem video-konferencijske veze na osnovu pravila 81bis Pravilnika će pet nedelja pre predviđenog datuma postupka Pretresnom veću podneti pismeni zahtev za takav postupak.

27. Međunarodni sud ne priznaje *tu quoque* kao validnu odbranu.⁶ Međutim, može se odobriti izvođenje dokaza koji objašnjavaju kontekst određenih događaja.

pravilo 90(H)(ii) proglasi ništavnim u onoj mjeri u kojoj se kosi s članom 21 Statuta Međunarodnog suda, te po podnescima optuženog Momira Talića u vezi s pravilom 90(H)(ii), 22. mart 2002. godine, par. 13-14.

⁶ *Tužilac protiv Martića*, predmet br. IT-95-11-A, Presuda, 8. oktobar 2008. godine, par. 109, 111; *Tužilac protiv Kupreškića i drugih*, predmet br. IT-95-16-T, Presuda, 14. januar 2000. godine, par. 515-520; v. takođe *Tužilac protiv Kupreškića i drugih*, predmet br. IT-95-16-A, Presuda, 23. oktobar 2001. godine, par. 25.